

Nr 173

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utbildning av idrottsledare m. m. och om instruktörsverksamheten inom idrottsrörelsen.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Jonasson m. fl.* (I: 6) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.* (II: 8), har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande formerna för utbildning, anställning och huvudmannaskap m. m. för ledare och instruktörer på främst idrotts- och friluftslivets områden i enlighet med i motionerna anförda allmänna riktlinjer och syften.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Hilding* och *Dahlén* (I: 541) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Tobé* och *Jönsson* i Ingemarsgården (II: 666), hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande formerna för förbättrade samhällsinsatser till stöd för väsentligt utvidgad instruktörsverksamhet inom idrottsrörelsen både på det centrala och det lokala planet och innefattande ledning av såväl tävlings- som motionsidrott.

Beträffande motiveringarna för de ifrågakvarande förslagen får utskottet hänvisa till motionerna II: 8 och II: 666.

Över motionerna I: 6 och II: 8 har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtanden avgivits av *skolöverstyrelsen* och *1962 års ungdomsutredning*.

Vidare har *Sveriges riksidrottsförbund*, *Svenska stadsförbundet* och *Svenska kommunförbundet* begagnat sig av erhållet tillfälle att yttra sig över samtliga de nu ifrågakvarande motionerna.

Skolöverstyrelsen — som helt ansluter sig till vad i motionerna I: 6 och II: 8 anförts rörande angelägenheten av att samhället ställer lämpliga och väl utbildade instruktörer och ledare till förfogande för den i vårt land bedrivna ungdoms- och fritidsverksamheten — har i övrigt anförts följande.

Den ungdoms- och fritidsverksamhet, som motionärerna särskilt fäster uppmärksamhet på, intar ingen särställning när det gäller behovet av lämpliga ledare. Samma svårigheter som påtalas beträffande idrottsrörelsen, kan påvisas även i fråga om all annan ungdomsverksamhet, som bedrivs både av

enskilda organisationer och kommuner. Överstyrelsen har i sina anslags-
äskanden beträffanden ungdomsverksamheten understrukt detta ledarbe-
hov. På sista tiden har överstyrelsen funnit anledning att aktualisera frågan
om ledare vid de s. k. fritidshemmen och vid den parkleksverksamhet, som
bedrivs på olika håll i landet och framförallt i Stockholm, och den utbildning
som sådana ledare är i behov av. Här åsyftad verksamhet omspannar åldrarna
7—15 år och gäller således barn och ungdom i skolpliktsåldern. Översty-
relsen avser att i sina anslagsäskanden för 1965/66 föreslå vissa åtgärder för
utbildning av ledare för denna verksamhet.

Överstyrelsen utgår ifrån, att 1962 års ungdomsutredning i överensstäm-
melse med sina direktiv till behandling upptar frågan om utbildning av ung-
domsledare i hela dess vidd och framlägger förslag om vad en sådan utbild-
ning skall innehålla och hur den lämpligen skall ordnas. Att som motionä-
rerna föreslår tillsätta en särskild utredning för att ordna utbildningsmöjlig-
heten för en från idrottsfolket rekryterad grupp av instruktörer och ledare
finner överstyrelsen icke lämpligt, även om man genom en sådan åtgärd
skulle kunna åstadkomma en förstärkning av en sektor inom fritidsverksam-
heten. Med hänsyn till att man måste se denna speciella utbildningsfråga i ett
vidare sammanhang, finner överstyrelsen det mera lämpligt att ungdomsut-
redningen får i uppgift att i sitt utredningsarbete beakta även de förslag, som
motionärerna framfört.

I motionerna framhålles att de aktiva eller f. d. aktiva idrottsmän som på
sätt motionärerna förordar skulle erhålla viss utbildning, i främsta rummet
skulle avse att tillgodose behovet inom idrotts- och ungdomsorganisationer-
na, men att de även — mot bakgrunden av den rådande bristen på gym-
nastik- och idrottslärare — skulle kunna medverka inom undervisningens
ram. Man framhåller vidare att dessa instruktörer och ungdomsledare med
fördel skulle kunna utnyttjas som gymnastiklärare vid mindre högstadiesko-
lor, där svårigheter kan föreligga att ordna heltidstjänster för i vanlig ord-
ning utbildade gymnastiklärare. Även om överstyrelsen i åtskilliga fall kan re-
dovisa goda erfarenheter av idrottsmän som genom kortare utbildningskur-
ser skaffat sig viss kunskap i ämnet som gymnastikledare och sedan utnytt-
jats som gymnastiklärare i vissa skolor, är överstyrelsen icke beredd att för-
orda att dessa lärare skall bli behöriga för sådana tjänster, vilket ju heller
icke ifrågasättes av motionärerna. Såvitt kan bedömas föreligger inga svårig-
heter att erhålla kompetenta sökande till den ordinarie gymnastiklärarut-
bildningen vid G. C. I. För att på lång sikt tillgodose skolväsendets behov av
utbildade gymnastiklärare, är den naturliga vägen att utöka kapaciteten vid
den läroanstalt som handhar denna utbildning. Det stora och starkt växande
behovet av idrotts- och gymnastikledare inom ungdomsorganisationerna sy-
nes däremot verksamt kunna tillgodoses genom åtgärder av det slag motio-
närerna antytt.

1962 års ungdomsutredning anför i anledning av motionerna I: 6 och II: 8
i huvudsak följande.

Utredningen, som helt delar motionärernas uppfattning att behovet av
rekrytering och utbildning av ungdomsledare i fortsättningen måste ägnas
ökad uppmärksamhet, vill i princip ansluta sig till motionärernas förslag om
en utredning av formerna för utbildning och rekrytering av ledare och in-
struktörer och har inga invändningar mot att utredningen därvid prövar
möjligheterna att engagera idrottsmän som är eller har varit aktiva på täv-
lingsidrottens område. Eftersom 1962 års ungdomsutredning f. n. undersöker

och sannolikt under 1965 kommer att framlägga förslag om formerna för och inriktningen på den allmänna ungdomsledarutbildningen talar emellertid starka skäl för att den av motionärerna föreslagna utredningen påbörjas först sedan ungdomsutredningen framlagt förslag i detta ärende.

Motionärerna framhåller också att skolans roll och behov bör uppmärksammas i detta sammanhang. Regeln bör visserligen vara att ledningen för den i undervisningen ingående idrotts- och friluftsverksamheten skall utövas av skolans ordinarie befattningshavare, framhåller motionärerna, men då det råder stor brist på gymnastik- och idrottslärare kan det dock ifrågasättas om icke här åsyftade instruktörer i viss utsträckning skulle kunna medverka även inom undervisningens ram.

Självfallet bör också denna fråga prövas av en kommande utredning. Den bör emellertid enligt ungdomsutredningens mening då inte lösas separat utan ställas i relation till frågan huruvida samhällets nuvarande resurser för utbildning av gymnastiklärare kan anses vara tillfredsställande. Samtidigt som det råder en påtaglig brist på gymnastiklärare vid våra skolor, saknar gymnastiska centralinstitutet möjligheter att ta emot mer än en ringa del av alla de ungdomar som vill utbilda sig till gymnastiklärare. Om de av motionärerna åsyftade instruktörerna skulle beredas möjlighet att överta viss del av gymnastikundervisningen i skolan utan att gymnastiklärarutbildningen samtidigt eller dessförinnan ges resurser som svarar mot skolans behov och tillströmningen av elever, finns det allvarliga risker för att gymnastikundervisningen kommer att drabbas av en inte önskvärd och inte heller åsyftad kvalitetsförsämring.

Sammanfattningsvis vill ungdomsutredningen såsom sin mening anföra att den av motionärerna föreslagna utredningen bör påbörjas först sedan ungdomsutredningen framlagt förslag om riktlinjerna för den mera allmängiltiga ungdomsledarutbildningen, samt att — när utredningen kommer till stånd — frågan om instruktörernas medverkan i skolans gymnastikundervisning prövas i samband med överväganden om huruvida resurserna för gymnastiklärarutbildningen kan anses svara mot skolans behov.

Sveriges riksidrottsförbund anför i yttrande över samtliga de ifrågasvarande motionerna i huvudsak följande.

Motionärernas syn på idrotten och idrottsrörelsen som väsentliga faktorer i det moderna samhället överensstämmer helt med förbundets målsättning och verksamhet. Förbundet har under de senaste åren kunnat glädja sig åt en stark medlemsökning i föreningarna, ett ständigt ökande föreningsantal, en väsentligt stegrad fritidsgruppsverksamhet o. s. v. Möjligen kan detta tas som ett tecken på att förbundets målsättning och arbetsformer väl svarar mot den moderna människans behov av fysisk aktivitet och meningsfull fritidssysselsättning.

I motionerna framförda synpunkter på frågan om bristen på ledare och instruktörer stämmer väl med förbundets erfarenheter. Inom förbundets ram arbetas det intensivt på att rekrytera nya grupper av ledare och ge dem en lämplig utbildning. Förbundet anser liksom motionärerna, att det ur såväl samhällets som idrottsrörelsens synpunkt vore värdefullt om idrottsstjärnornas odiskutabelt stora kunskaper i respektive specialgrenar kunde tas till vara på lämpligt sätt.

Förbundet vill beträffande frågan om instruktörernas anknytning till grundskolan framföra, att denna intimt hänger samman med vilken form

av utbildning instruktörerna kan tänkas få. Förbundet hyser principiellt den uppfattningen, att undervisningen i skolan skall handhas av lärarutbildad personal.

Utän att närmare ta ställning till behovet av de utredningar, som föreslagits i motionerna, vill förbundet framhålla, att riksidrottsstyrelsen nyligen tillsatt en utredning med uppgift att pröva frågor som idrottsrörelsens rekrytering och utbildning av ledare och instruktörer, anställningsformer, huvudmannaskap och ekonomisering vid anställning av instruktörer, befintliga utbildningsanstalters (Bosön, Lillsved och Olandergården) framtida verksamhet, d. v. s. i stort sett de frågor motionärerna begärt att riksdagen tillsätter utredningar för.

Svenska stadsförbundet har anfört följande.

F. n. föreligger mycket stort behov både av ledare inom idrotts- och friluftsverksamheten och av instruktörer inom olika specialidrotter. Orsakerna till denna bristsituation är att söka i sådana företeelser som den längre fritiden och det ökade intresset för idrott och friluftsliv. Under senare år har även en rad nya idrottsanläggningar tillkommit, vilka skapat nya möjligheter för utövandet av idrott och friluftsliv. Kostnaderna för detta idrottsbyggande har i första hand drabbat kommunerna, då de statsbidrag av tipsmedel, som ställts till förfogande för ändamålet, varit mycket obetydliga i förhållande till verksamhetens omfattning.

Utbildningen av idrottsledare och av instruktörer inom olika specialidrotter har hittills främst bekostats av de tipsmedel, som varje år utgår till olika idrotts- och friluftsförbund. Som exempel må nämnas, att av de anslag, som varje år beviljas Sveriges riksidrottsförbund, användes en icke oväsentlig del till instruktions- och utbildningsverksamhet inom de olika specialförbunden. Den ökning av denna utbildningsverksamhet, som motionärerna föreslagit och vilken onekligen är i hög grad angelägen, synes därför böra förverkligas genom att ökade bidrag av tipsmedel ställs till förfogande för ändamålet.

Svenska kommunförbundet — som framhåller att efterfrågan på utbildade instruktörer för idrotts- och friluftsliv snart blir större än tillgången samt understryker det kommunala intresset av att behovet av utbildade instruktörer tillgodoses — ställer sig positivt till de begärda utredningarna.

Utskottet. I och för sig torde enighet råda om angelägenheten av att samhället ställer lämpliga och väl utbildade instruktörer och ledare till förfogande för den i vårt land bedrivna ungdoms- och fritidsverksamheten. Detta understryks i bl. a. skolöverstyrelsens över motionerna I: 6 och II: 8 avgivna utlåtande, i vilket också erinras om att 1962 års ungdomsutredning enligt sina direktiv har att pröva frågan om utbildning av ungdomsledare i hela dess vidd. Ungdomsutredningen, som är införstådd med att behovet av rekrytering och utbildning av ungdomsledare i fortsättningen ägnas ökad uppmärksamhet, ansluter sig i princip till tanken på en undersökning av formerna för utbildning av ledare och instruktörer och säger sig inte ha några invändningar mot att därvid prövas möjligheterna att engagera

idrottsmän som är eller varit aktiva på tävlingsidrottens område. Eftersom ungdomsutredningen f. n. undersöker formerna för och inriktningen på den allmänna ungdomsledarutbildningen — en undersökning som väntas resultera i konkreta förslag under år 1965 — anses emellertid starka skäl tala för att den i motionerna I: 6 och II: 8 påyrkade utredningen påbörjas först sedan förslag framlagts i nämnda hänseende.

Utskottet sympatiserar för sin del med tanken på en utredning i de frågor som framförts i motionerna men anser i likhet med ungdomsutredningen lämpligast, att därmed får anstå tills resultatet av dennas allmänna undersökningar framlagts. Huruvida en blivande undersökning i ämnet bör anförtros åt ungdomsutredningen eller åt annat utredningsorgan lämnar utskottet här öppet; i vidaste bemärkelse kan väl den väckta frågan sägas falla inom ramen för ungdomsutredningens uppdrag. En blivande utredning synes såsom motionärerna tänkt sig även böra ta sikte på skolans roll i förevarande sammanhang. Likaså kan anledning finnas att närmare undersöka formerna för ökade samhällsinsatser i fråga om instruktörsverksamheten inom idrottsrörelsen på sätt föreslagits i motionerna I: 541 och II: 666. Utskottet — som därjämte vill erinra om att riksidrottsstyrelsen nyligen för egen del tillsatt en utredning angående den framtida utbildningen av idrottsledare och idrottsinstruktörer — föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till kännna vad utskottet sålunda anfört.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 6 och II: 8 samt I: 541 och II: 666, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännna vad utskottet anfört.

Stockholm den 17 november 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 171.